

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence.3.2./KCWL2828>
UDC: 347.934(045)(575.1)

UYUSHGAN JINOYATCHILIKKA QARSHI KURASHISHDA TERGOVCHI VA TEZKOR QIDIRUV XODIMLARINING O'ZARO HAMKORLIGI

Shonazarov Abduvali Shonazarovich,

Qashqadaryo viloyati yuridik texnikumi o'qituvchisi

ORCID: 0000-0003-2729-526X

e-mail: abduvalitogayev@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada uyushgan guruhlarini sodir etgan jinoyati uchun tergov qilishda tergov harakatlarini o'tkazishning muhim jihatlari yoritilgan. Shuningdek, tergovchi va operativ-qidiruv faoliyatini amalga oshiruvchi organlar va xodimlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar, dastlabki tergovni amalga oshirish kabi protsessual harakatlarning qanday tartibda bajarilishi o'z ifodasini topgan. Shu kabi kriminalistik munosabatlar huquqni muhofaza qiluvchi organlar tomonidan nafaqat jinoyatlarni tergov qilishda isbotlanishi, balki zarur bo'lgan jinoiy faoliyat belgilari to'g'risidagi ma'lumotlarni tekshirish amalga oshiriladi. Tergovchilar va tezkor xodimlarning uyushgan jinoiy faoliyatning kriminalistik mohiyatini uning tegishli alohida turiga xos bo'lgan tipik kriminalistik ma'lumotlar bilan solishtirishi bayon etilgan. Shuningdek, jinoiy guruh faoliyatining jinoyat ishi bo'yicha tergovning dastlabki bosqichida tezkor-qidiruv, tergov va ekspert vazifalarini o'z vaqtida va samarali hal qilishga yordam beradigan kriminalistik usullar va vositalardan foydalanish asoslangan. Tergovchi va tezkor xodimlar uyushgan jinoiy guruhlarini so'roq qilishda tergov vaziyatlarini aniqlashning kriminalistik xususiyatlari yoritilgan. Tergovchilarning tergov taktikasi sodir etilgan jinoyatlarni ochish, uyushgan guruhning jinoyat usuli va mexanizmini to'g'ri aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'z: uyushgan jinoyatchilik, uyushgan guruh, kriminalistik tekshiruv, operativ-qidiruv faoliyati, nazorat-reviziya organlari, tergov materiallari, agentlar, axborot olish.

ВЗАИМНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО ОПЕРАТИВНИКОВ И СЛЕДОВАТЕЛЯ В БОРЬБЕ С ОРГАНИЗОВАННОЙ ПРЕСТУПНОСТЬЮ

Шоназаров Абдували Шоназарович,

преподаватель юридического техникума

Кашкадарьинской области

Аннотация. В данной статье освещены важные аспекты следственных действий при расследовании преступлений, совершенных организованными группами. Выражено взаимодействие следователя с органами и работниками, осуществляющими оперативно-розыскную деятельность, порядок совершения процессуальных действий, таких как осуществление предварительного следствия. Криминологический признак объясняется не только доказуемостью при расследовании преступлений, но и сведениями о характеристике необходимых признаков преступной деятельности, а также сведениями об элементах, которые используются для доказывания преступления. Утверждается, что следователи и оперативники должны выявлять и сопоставлять их с типичными криминалистическими данными, характерными для соответствующего конкретного вида. Также указано использование криминалистических методов и средств, помогающих своевременно и

эффективно решать задачи оперативного розыска, следствия и экспертизы на начальной стадии расследования деятельности преступной группы. Выделены криминалистические особенности следственно-оперативного персонала при определении следственных ситуаций при допросе организованной преступной группы. Важную роль в правильном определении способа и механизма совершения преступления организованной группой при раскрытии совершенных преступлений играет следственная тактика следователей.

Ключевые слова: организованная преступная группа, уголовный розыск, оперативно-розыскная деятельность, контрольно-ревизионные органы, следственные материалы, агенты, получение информации.

MUTUAL COOPERATION OF OPERATIVES AND DETECTIVES IN THE FIGHT AGAINST ORGANIZED CRIME

Shonazarov Abduvali Shonazarovich,
Teacher, Law College of
Kashkadarya Region

Abstract. This article highlights important aspects of investigative actions in the investigation of crimes committed by organized groups. The interaction of the investigator with the bodies and employees carrying out operational-search activities, and the procedure for performing procedural actions, such as the implementation of a preliminary investigation, are expressed. Such a criminological feature is explained not only by provability in the investigation of crimes but also by information about the characteristics of the necessary signs of criminal activity and the elements used to prove a crime. It is argued that investigators and operatives will identify the forensic nature of the organized criminal activity and compare it with typical forensic data specific to the respective specific type. Also expressed is the use of forensic methods and tools that help to timely and effectively solve the problems of operational search, investigation and examination at the initial stage of investigating the activities of a criminal group. The forensic features of the investigative and operational personnel are singled out when determining investigative situations during the interrogation of an organized criminal group. The investigative tactics of investigators play an important role in the correct determination of the method and mechanism of committing a crime by an organized group in the disclosure of committed crimes.

Keywords: Organized criminal group, criminal investigation, operational-investigative activities, control and audit bodies, investigative materials, agents, obtaining information.

Kirish

Uyushgan jinoiy guruhlar tomonidan so'ldir etilgan jinoyatlarni tergov qilishda tergovchi va operativ-qidiruv faoliyatini amalga oshiruvchi organlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar ikki yo'nalishda amalga oshiriladi: mavjud axborot tanqisligini to'ldirish hamda tergovchining tergov va boshqa protsessual harakatlarini ta'minlash. Bundan tashqari, bu ikki yo'nalish bir-biriga bog'liq, chunki axborot tanqisligi muammosini hal qilish to'g'ri rejalashtirish va tegishli tergov harakatlarini amalga oshirish muammosini bartaraf qilishga imkon beradi. Ushbu tergov harakatlarini

amalga oshirishni ta'minlash tergovchining kerakli ma'lumotlarga ega bo'lish imkoniyatidan mahrum bo'lishiga qaratilgan muxolifat haqida ma'lumot olishni o'z ichiga oladi.

Uyushgan jinoyatchilik faoliyati bilan bog'liq jinoiy ishlarni tergov qilishning o'ziga xosligi nafaqat tergov harakatlarini ishlab chiqarish uslubiyatining o'ziga xos xususiyatlari, tezkor-qidiruv faoliyati natijalarini isbotlashda keng foydalanish, shuningdek, ilmiy va texnik vositalardan foydalanish zarurati, protsessual masalalarda ham namoyon bo'ladi.

Tergov va sud organlari ilgari uyushgan jinoyatchilikni tavsiflovchi ko'rsatkichlarning

alohida hisobini yuritmagan. Chunki axborotning yagona yoki ishonchli manbai uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurash bo'linmalari tomonidan tuzilgan va tahlil qilingan operativ hisob-kitob ishlaridir.

Uyushgan jinoyatchilikka faqat samarali, professional, tayyorlangan va texnik jihozlangan idoralar tizimi orqali qarshi turish mumkin. Ushbu tizim uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurash bo'yicha maxsus operativ bo'linmalar, uyushgan jinoyatchilik faoliyatini tergov qilish bo'yicha tergov bo'linmalari, tezkor qidiruv faoliyatini nazorat qilish bo'yicha prokuratura organlarining alohida bo'linmalari va jinoyatlarni sodir etishda davlat ayblovlarini tekshirish va saqlashni o'z ichiga olishi kerak. So'ngra u uyushgan jinoiy faoliyatni aniqlash va bartaraf etish, uyushgan jinoiy guruhlarining a'zolariga nisbatan jinoiy ishlarni ochish va dastlabki tergov qilish, ya'ni uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashishning professional mexanizmini yaratish bo'yicha huquqni muhofaza qilish organlari harakatlariga kompleks xarakterni o'zida aks ettiradi.

Boshlang'ich ma'lumotlar tergov va tezkor-qidiruv taxminlarini ilgari surish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Agar boshlang'ich ma'lumot faqat hodisa joyini ko'zdan kechirish orqali olingan bo'lsa, tergov qilinayotgan ishga aloqador yoki u haqida biron bir ma'lumotga ega shaxslar bo'lmasa, bunday murakkab vaziyatda taxmin mazkur joyning ma'lum oriyentirlarga nisbatan joylashishi; bu yerda bo'lgan shaxslar soni, ularning jismoniy imkoniyatlari; harakat yo'nalishlari; qoldirgan izlar, ishtirokchilar tomonidan keltirilgan predmetlar va ularning izlari; bu yerda bo'lgan shaxslar harakatlarining natijalari, ya'ni qoldirilgan izlar, murdalar va ularning joylashishi, predmet va buyumlarning qismlari, sachragan narsalar, ko'lmaklar, shikastlangan, joyi o'zgartirilgan va yoyilgan predmetlarning mavjudligiga asoslanadi.

Shu bilan birga, qo'shma tergov-operativ guruhlarini tashkil qilish prokuratura organ-

lari tizimida uyushgan jinoiy faoliyatni tekshirish bo'yicha maxsus tergov bo'linmalari – boshqarmalar va bo'limlarni shakllantirish zarurligini bartaraf etmaydi.

Tergovchi va tergov harakatlarini amalga oshirish huquqiga ega bo'lgan organlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar tergovning bir qismi ekanligini hisobga olsak, bunday hamkorlikning o'ziga xos xususiyatlari ham sodir etilgan jinoyatning o'ziga xos xususiyatlariga bog'liq. Shuning uchun uyushgan jinoiy guruhlar tomonidan sodir etilgan jinoyatlarni tergov qilish jarayonida o'zaro munosabatlar ushbu jinoyatning o'ziga xos xususiyatlari ekanligini inobatga olish kerak. Bundan tashqari, bunday o'zaro ta'sirlar faqat sodir etilgan jinoyatning xususiyatlarini hisobga olgan holda, juda samarali bo'lishi mumkin. Shu bilan birga, bu xususiyatlarning barchasi tergovni tashkil etish va o'tkazishga teng ta'sir ko'rsatmasligi aniq.

Hech shubha yo'qki, har bir alohida ish tergovning o'ziga xos jihatlari hisobga olinishi kerak bo'lgan jinoyatning o'ziga xos xususiyatlariga ega bo'ladi. Shu bois har bir muayyan ish uning samaradorligini oshirish va jinoyatlarni tekshirishni optimallashtirishga qodir bo'lgan o'ziga xos xususiyatlar to'plami bilan tavsiflanadi.

Maxsus tergov metodologiyasini ishlab chiqishda kerak bo'ladigan maxsus qoidalar yuqoridagi xususiyatlarni bilish va tegishli tavsiyalarni shakllantirish uchun zarurdir. Bunday xususiyatlar uyushgan jinoiy guruhlar tomonidan sodir etilgan jinoyatlarda ham mavjud bo'lib, ular tergov jarayonida va tergovchining tezkor-qidiruv faoliyatini amalga oshiruvchi organlar o'rtasidagi o'zaro aloqani tashkil qilishda hisobga olinishi kerak.

Jinoyatlar ularning asosiy mexanizmining murakkabligi bilan bir-biridan farq qiladi. Ba'zi hollarda bu mexanizm juda oddiy, boshqalarda – juda murakkab. Ya'ni tergov oddiy va murakkab bo'lishi mumkin. Tergov oddiy bo'lganda, tergovni tergovchining shaxsiy tajribasi yoki shunga o'xshash jinoyatlarni

tergov qilishda tajribaga ega bo'lgan hamkasblari bilan hamkorlikka asoslangan holda muvaffaqiyatli olib borish mumkin. Bunday stereotiplar, masalan, uy sharoitida sodir etilgan shaxsga qarshi qotillik va boshqa jinoyatlarni tergov qilishda shakllanadi.

Tergov murakkab bo'lganda, bunday stereotiplar muayyan jinoyatni samarali tekshirish uchun yetarli bo'lmaganda, murakkab tekshiruvlar uyushgan jinoyatchilik va boshqa bir qator jinoyatlar bilan bog'liq jinoyatlarni tekshirishni o'z ichiga oladi.

Bu holatda tergov jinoyatlarni tergov qilishning tegishli xususiy usuli shakllantirilganda amalga oshiriladigan amaliyotni muntazam umumlashtirish va muayyan tizimli rivojlantirishga asoslanadi. Muayyan tergov harakatlariga bo'lgan ehtiyoj, xususan, dastlabki bosqichda yuzaga keladigan muayyan axborot taqchilligi tufayli yuzaga keladi va sodir etilgan jinoyatning alohida holatlariga nisbatan keyingi bosqichlarda ham kuzatiladi.

Tegishli tergov harakatlarini o'tkazish axborot tanqisligini bartaraf etish, tergovning har tomonlama va to'liqligi uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni olishga qaratilgan. Biroq tergov harakatlari natijasida barcha ma'lumotlarni olish mumkin emas. Tergovni tashkil qilish va o'tkazish uchun kamroq qimmatli ma'lumotlar operativ-qidiruv ishlarini olib borish natijasida olingan ma'lumotdir. Bu ma'lumotlar faqat tergovchi va operativ-qidiruv faoliyatini amalga oshiruvchi organlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar doirasida olinadi.

Shu bilan birga, axborotning yetishmasligi, asosan, tegishli jinoyatning o'ziga xos xususiyatlariga bog'liq.

Jinoiy guruhlar tomonidan tashkil etilgan jinoyatlarni tergov qilishning dastlabki bosqichida, odatda, jinoyat sodir etish mexanizmini ko'rsatadigan yetarli dalillar mavjud. Biroq tegishli jinoyat tashkilotchilari, ba'zan esa tegishli jinoyat sodir etgan shaxslar haqida yetarli ma'lumot yo'q.

Bu jinoyatlarning o'ziga xos xususiyati bilan bog'liq. Shuning uchun tergovning dastlabki bosqichida bu shaxslarni aniqlash vazifasi qo'yiladi va shu maqsadda tergovchi tezkor-qidiruv faoliyatini amalga oshiruvchi organlar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yadi. Uning zarurati tergov yo'nalishini aniqlash uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni tergovning dastlabki bosqichida faqat tegishli operativ-qidiruv ishlarini amalga oshirish orqali tezda olish mumkinligi bilan bog'liq.

Odatda, jinoiy guruh faoliyati ko'p epizodli bo'lgani uchun tergovni uning qaysi epizodi yoki qaysi tergov harakatidan boshlash kerakligini aniqlash juda muhim. Shuning uchun amaliyotda tergovchi rejani tezkor-qidiruv tadbirlarini olib borgan xodim bilan birga tuzishi tavsiya qilinadi.

Agar tezkor materiallarni olish shubha ostidagilarni jinoyat ustida qo'lga tushirishdan boshlansa, uning tavsiyalari quyidagi holatlarni aniqlashda katta yordam beradi: kimni, qayerda va qanday vaziyatda qo'lga olish zarur; ushlanganlarni qanday ketma-ketlikda tintuv qilish kerak; tergovning joriy bosqichida qo'lga olinishi maqsadga muvofiq bo'lmagan guruh ishtirokchilarini chalg'itish, shuningdek, jinoiy yo'l bilan topilgan pul va boylikni olib qo'yish yoki hibsga olgunga qadar ularni saqlash uchun qanday xatti-harakatlar amalga oshirilishi zarur.

Uyushgan jinoiy guruhlar tomonidan sodir etilgan jinoyatlarni tergov qilish rejasi tuzishdan oldin tergovchi ushbu jinoyat tashkilotchilarini bilishi, uning ishtirokchilari o'rtasidagi rollarni taqsimlashi kerak. Shu bilan birga, ushbu shaxslarning xarakterli xususiyatlarini bilish muhimdir, chunki ular, odatda, huquqni muhofaza qilish organlariga qarshi turish holatida ko'rsatiladi. Ya'ni muxolifat faoliyati, uning xarakteri va tanlangan usuli, shuningdek, ularning shaxsiyatiga ham bog'liqdir. Bu tergovchining dastlabki tergovning dastlabki bosqichida ushlab turishni nazarda tutadigan tergov harakatlarining ketma-ketligiga ta'sir qiladi, chunki

alohida tergov harakatlari bilan kechikish dalillarning yo'qolishiga olib kelishi mumkin. Bundan tashqari, tergov harakatlarini amalga oshirishdagi faoliyat ayrim hollarda tegishli uyushgan guruh tomonidan vaqtincha bo'lsa ham, harakatni qiyinlashtiradi.

Shuningdek, bunday guruhlar a'zolari o'rtasida yuqori darajadagi konsolidatsiya va izchillikdan iborat uyushgan jinoiy guruhlar tomonidan sodir etilgan jinoyatlarning o'ziga xos xususiyati tergovchining operativ-qidiruv organlarining mansabdor shaxslari bilan o'zaro munosabatlarida kamroq konsolidatsiya va izchillikni talab qiladi. Bu jinoyatni tergov qilishda tergovchining operativ-qidiruv organlari bilan o'zaro munosabatlarining xususiyatiga ta'sir qiladi.

Material va metodlar

Maqola uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashda tergovchi va operativ xodimlarning tergov taktikalari sohasida amalga oshirgan ilmiy-amaliy tadqiqotlari, nazariyotchi olimlar hamda amaliyotchi xodimlar fikr-mulohazalari asosida tayyorlangan. Maqolada sohada yuzaga kelayotgan muammolar tizimli, huquqiy, ilmiy-amaliy jihatdan tahlil etilgan, mualliflik xulosalari shakllantirilgan.

Tadqiqot natijalari

O'zaro munosabatlarda izchillik va konsolidatsiya qilish, shu bilan birga, tergovchining tergov va protsessual harakatlari operativ-qidiruv ishlari bilan qo'llab-quvvatlanadi va aksincha, ayrim operativ-qidiruv faoliyati alohida tergov va protsessual harakatlar bilan ta'minlanadi. Tergov harakatlarini amalga oshirish orqali tezkor-qidiruv tadbirlarini kuchaytirish zarurati ayrim hollarda yuzaga keladigan tergovdan aniq ma'lumot olish zarurati bilan bog'liq bo'ladi.

Bunday o'zaro munosabatlarda hisobga olinishi kerak bo'lgan xususiyatlar keyinchalik tergovning oldini olish shaklida amalga oshirilishi mumkin bo'lgan jinoyatlar ushbu turining o'ziga xos xususiyatlarini o'z ichiga olishi kerak.

Bundan tashqari, ular to'g'ridan to'g'ri yoki bilvosita sodir etilgan jinoyat holatlarini tergov qilish jarayoniga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan xususiyatlarni hisobga olish va sodir etilgan jinoyatning umumiy rasmini (tusmolini) qayta tiklash muhim ahamiyatga ega. Ushbu signal tergovchi oldida turgan bir qator muammolarni bartaraf etish va keyinchalik sud qarorini qabul qilish mumkin bo'lmagan qarorlarsiz olib tashlash uchun mo'ljallangan. Bunday o'zaro munosabatlar jinoiy ish yuritishda adolatli qarorlar qabul qilish kafolatlaridan biri bo'lib, jinoyatchining jinoiy javobgarlikdan qochish va aybsiz shaxsni jinoiy javobgarlikka tortishning oldini olish imkonini beradi.

Uyushgan jinoiy faoliyat bilan bog'liq jinoiy ishlarni tergov qilishda eng muhim institutlardan biri – bu jinoiy javobgarlikka tortilgan shaxslarga nisbatan odil sudlovni ta'minlash, shuningdek, alohida holatlarda jinoyat sodir etishda gumon qilingan shaxslarga nisbatan ehtiyot choralarini ko'rish institutidir.

Ehtiyot choralarini – bu ayblanuvchining (gumon qilinuvchining) tergov va suddan yashirinishi, ish bo'yicha haqiqatni o'rnatishga to'sqinlik qilishi, jinoiy faoliyatni davom ettirishi yoki hukmning bajarilishini ta'minlashga to'sqinlik qilishi mumkinligiga ishonish uchun asoslar mavjud bo'lgan taqdirda, ayblanuvchining (gumon qilinuvchining) huquqlarini vaqtincha cheklovchi jinoyat-protsessual qonun bilan nazarda tutilgan davlat majburlash choralaridir. Ehtiyot choralaridan foydalanish adolat manfaatlarini majburlash orqali ta'minlashga qaratilgan bo'lib, ayblanuvchining noto'g'ri xatti-harakatlari haqidagi ma'lumotlar unga majburiy ta'sir ko'rsatish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari tahlili

Jinoiy faoliyatni to'xtatish choralarini qo'llash uchun asos sifatida davom ettirish uyushgan jinoyatchilik bilan bog'liq jinoiy ishlarni tergov qilishda muayyan ahamiyatga ega. Bir tomondan, to'g'ri yoki jinoiy uyushma faoliyatini tekshirishda jinoyat sodir etili-

shining ko'plab epizodlari aniqlangan va bu fakt faqat ehtiyot chorasi (shu jumladan, eng qat'iy) qo'llanilishi mumkinligini ko'rsatadi. Bundan tashqari, ushbu toifadagi ishlarni tergov qilishda jinoiy faoliyatni davom ettirish uyushgan guruhlar a'zolari tomonidan sodir etilgan hali aniqlanmagan jinoyatlarni yashirish shakli, hatto jinoiy faoliyat haqida ma'lumotga ega bo'lgan yoki huquqni muhofaza qilish organlari bilan hamkorlikda gumon qilingan shaxslarni jismoniy yo'q qilish shaklini olishi mumkin.

Uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashish samaradorligini oshirish maqsadida ushbu toifadagi holatlar bo'yicha ehtiyot choralari to'lda yoki jinoiy uyushma tarkibida ishtirok etishni hisobga olgan holda, maxsus holat sifatida kiritish o'rinlidir. Bunday holatlarda shaxslarni jinoiy javobgarlikka tortish ko'plab tezkor-qidiruv faoliyati bilan bog'liq bo'lganligi sababli tergov organlari ushbu dalilni ishonchli ma'lumot bilan oqlash imkoniyatiga ega bo'lar edi.

Tezkor-qidiruv faoliyati natijalari umumlashtirilgan rasmiy xabar (ma'lumotnomamemorandum) yoki tegishli tezkor-xizmat hujjatlarining asl nusxalari shaklida taqdim etilishi mumkin. Taqdim etiladigan materiallar obyektlar va hujjatlarni tezkor-qidiruv faoliyati davomida olib qo'yish vaqti, joyi va holati, video va audio yozuvlar, kino va fotomateriallar, nusxalar va ko'r-korona olish to'g'risidagi ma'lumotlar bilan birga bo'lishi, shuningdek, ko'rsatilgan obyektlar va hujjatlarning individual belgilari tavsifi berilishi kerak.

Jinoiy guruhlar tomonidan sodir etilgan jinoyatlar to'g'risidagi ishlarni tergov qilishda operativ-qidiruv faoliyati natijalaridan foydalanishni kengaytirish quyidagi yo'nalishlarga ega bo'lishi mumkin: operativ xodimlarning amalga oshirilgan tadbirlar to'g'risidagi hisobotlarini jinoyat ishi materiallariga kiritish (ushbu ma'lumotlarning davlat sirlariga kiritilishini hisobga olgan holda, hisobot faqat olingan ma'lumotlarga tegishli bo'lishi

kerak), operativ xodimlarni guvohlar sifatida so'roq qilish amaliyoti (jinoyat agar kerak bo'lsa, masalan, jinoiy guruh a'zolaridan biri agentlik ma'lumotlarini operativ bo'linmaga taqdim etgan bo'lsa) va sud tarkibini tezkor qidiruv ishi bilan tanishtirish (nazorat jarayonida bu amalga oshiriladigan ko'rsatma bo'lishi kerak). Tergov va prokuratura bu holatda, bizning fikrimizcha, ushbu materiallar bilan tanishmasligi lozim, ammo operativ bo'linma tomonidan sudga tezkor qidiruv ishlarini taqdim etish zarurligi to'g'risidagi ma'lumotnomadan foydalanishi kerak.

Xulosalar

Shunday qilib, uyushgan jinoiy guruhlar tomonidan sodir etilgan jinoyatlarni tergov qilishda tergovchi va operativ-qidiruv faoliyatini amalga oshiruvchi organlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar ikki yo'nalishda, ya'ni mavjud axborot tanqisligini to'ldirish hamda tergovchining tergov va boshqa protsessual harakatlarini ta'minlash orqali amalga oshirilishini ko'rib chiqdik. Jinoiy guruhlar faoliyatini fosh etish, ularning faoliyatiga chek qo'yishda tergovchi va operativ xodimlar o'rtasidagi aloqalar muhim ahamiyat kasb etadi. Huquqni muhofaza qiluvchi organlar o'rtasidagi o'zaro hamkorlik asosida uyushgan jinoiy guruh faoliyati haqida muhim ma'lumotlarni almashish tergov harakatlari samarali o'tishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Bundan tashqari, bu ikki yo'nalish bir-biriga bog'liqdir, chunki axborot tanqisligi muammosini hal qilish tergovni to'g'ri rejalashtirish va tegishli tergov harakatlarini amalga oshirish masalasini yechishga yordam beradi. Shuningdek, rivojlangan davlatlar tajribasini keng qo'llash, ya'ni ma'lumotlar bazasi va moddiy-texnik uskunalari (so'nggi yuqori texnologik vositalar)dan cheklovsiz foydalanish tergovchi va tezkor-qidiruv faoliyatini amalga oshiruvchi xodimlar o'rtasidagi aloqalarni yuqori nuqtaga olib chiqadi va bu huquqni muhofaza qiluvchi tashkilotlarga uyushgan jinoiy guruhlardan bir qadam oldinda bo'lish imkoniyatini beradi.

REFERENCES

1. Methodology of crime investigation. Tashkent, Academy of Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan, 2017, p. 184.
2. Criminalistics textbook. Tashkent, 2018.
3. Abdumajidov F. Criminalistics: a textbook for students of higher educational institutions. Tashkent, Adolat Publ., 2003, 362 p.
4. Sottiyev I.A.. Qualification of crimes committed by organized groups. Tashkent, Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan, 2012.
5. Chainey S.P., Berbotto A.A. A structured methodical process for populating a crime script of organized crime activity using. OSINT, 2021.
6. Ohr B.G. Effective methods to combat transnational organized crime in criminal justice processes.
7. Meretukov G.M. Kriminalisticheskoye obespecheniye rassledovaniya prestupleniy, sovershaemykh organizovannymi prestupnyimi gruppami [Forensic support for the investigation of crimes committed by organized criminal groups]. Krasnodar, 2010, p. 212.
8. Kolesnichenko A.N. Nauchnyye i pravovyye osnovy rassledovaniya otdelnykh vidov prespleniy [Scientific and legal basis for the investigation of certain types of crimes]. Abstract of PhD thesis. Kharkiv, 1967, p. 16.
9. Lozovsky D.N. Otdelnyye voprosy kriminalisticheskogo analiza rassledovaniya organizovannoy prestupnosti [Selected issues of forensic analysis of organized criminal activity]. *Criminalistics and forensic activities in modern conditions*, 2016, p. 75.
10. Vozgrin I.A. Nauchnyye osnovy kriminalisticheskoy metodiki rassledovaniya prespleniy [Scientific foundations of forensic methods for investigating crimes]. St. Petersburg, 1993, vol. 4, p. 27.
11. Zuyev S.V. Obespecheniye bezopasnosti zashchishhaemykh lits po delam o prestupleniyakh, sovershaemykh organizovannymi gruppami i prestupnymi soobshhestvami (prestupnymi organizatsiyami) [Ensuring the safety of "Protected Persons" in cases of crimes committed by organized groups and criminal communities (criminal organizations)]. TSUL, 2016, no. 7 (266), pp. 49–53.
12. Lozovsky D.N. Nekotoryye aspekty ispolzovaniya kriminalisticheskikh metodov v protsesse protivodeystviya organizovannoy prestupnoy deyatel'nosti [Some aspects of the use of forensic methods in the process of countering organized criminal activity]. *Society and Law*, 2015, no. 2 (34), pp. 257–262.
13. Pantyukhina G.A. Vzaimodeystviye sledovatelya i operativnykh sotrudnikov pri rassledovanii prestupleniy po delam organizavannykh prestupnykh grupp [Interaction of the investigator and operational officers in the investigation of crimes in cases of organized criminal groups]. *Electronic Supplement to the Russian Legal Journal*, 2014, no. 5, pp. 58–61.
14. Staroverov A.V. K voprosu o ponyatii organizovannoy prestupnosti [Question about the concept of organized crime]. *Bulletin of the Moscow University of the Ministry of Internal Affairs of Russia*, 2017, no. 1, pp. 171–176.
15. Shalagin A. E., Shlyakhtin E. P. Problemy preduprezhdeniya i protivodeystviya organizovannoy prestupnosti [Problemy prevention and prevention of organized crime]. *Bulletin of the Kazan Law Institute of the Ministry of Internal Affairs of Russia*, 2015, no. 2 (20), pp. 89–96.

YURISPRUDENSIYA

HUQUQIY ILMIY-AMALIY JURNALI

2023-YIL 2-SON

VOLUME 3 / ISSUE 2 / 2023

DOI: 10.51788/tsul.jurisprudence.3.1.

BOSH MUHARRIR:

Xodjayev Baxshillo Kamolovich

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor, y. f. d., dotsent

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ikrom Ergashev

Ilmiy boshqarma boshlig'i, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Mas'ul muharrir: N. Ramazonov

Muharrirlar: Sh. Jahonov, Y. Mahmudov, Y. Yarmolik,
F. Muhammadiyeva, Sh. Yusupova

Musahhih: M. Patillayeva

Texnik muharrirlar: U. Sapayev, D. Rajapov

Tahririyat manzili:

100047. Toshkent shahar, Sayilgoh ko'chasi, 35.

Tel.: (0371) 233-66-36, 233-41-09.

Faks: (0371) 233-37-48.

Veb-sayt: www.tsul.uz

E-mail: lawjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1387.

Jurnal 29.04.2023-yilda tipografiyaga topshirildi.

Qog'oz bichimi: A4. Shartli 21,4 b.t. Adadi: 100.

Buyurtma raqami: 19.

TDYU tipografiyasida chop etildi.